

Ας κάνουμε την πρώτη κίνηση!

"ΠΡΟΣΒΑΣΗ"

“Η Οικογένεια και το Περιβάλλον”
Μαργαρίτη Μαρία

**Αναβάθμιση του Θεσμού Εκπαίδευσης
Ατόμων με σοβαρά κινητικά προβλήματα
στην Πρωτοβάθμια και
Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση**

Μέτρο 1.1 , Ενέργεια 1.1.4 , Πράξη ά

prosvasi.uoa.gr

**ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ**
Τμήμα Πληροφορικής & Τηλεπικοινωνιών

ΙΔΡΥΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ
Εργαστήριο Υποστηρικτικής Τεχνολογίας

prosvasi.uoa.gr

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΕΣΕΚ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΕΝΟΣ
ΣΥΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΡΤΥΞΗΣ

ΠΑΙΔΕΙΑ ΜΠΡΟΣΤΑ
2^ο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Εκπαίδευσης και Αρχικής
Επαγγελματικής Κατάρτισης

Η Οικογένεια

- Παράγοντας που επιδρά στην ανάπτυξη του ατόμου
  - ✓ Το αλλάζει
  - ✓ Το αναπτύσσει
  - ✓ Το εξελίσσει
- Διαμορφώνεται ο χαρακτήρας του
- Μαθαίνει τους ρόλους του
- Κοινωνικοποιείται

Η Οικογένεια

- Μικρογραφία της ευρύτερης κοινωνίας
- Σημαντικότερος φορέας κοινωνικοποίησης
- Κοινωνική δύναμη με μοναδικότητα στην ταυτότητά της

Το περιβάλλον

Επιδρά

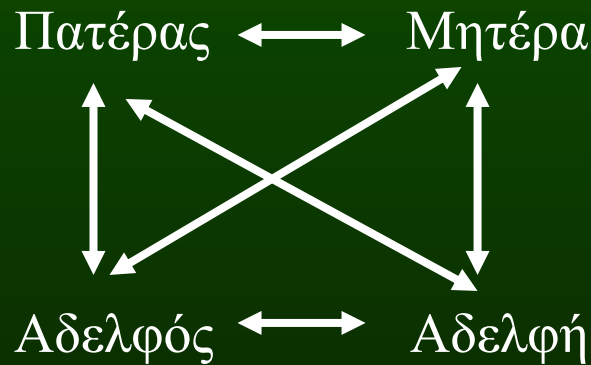
- Στον τρόπο ζωής της οικογένειας
- Σε κάθε μέλος χωριστά με διαφορετικό τρόπο και βαθμό
- Ο βαθμός εξαρτάται και από τα ίδια τα μέλη, τις σχέσεις και τη συνοχή τους

Αλληλεπίδρα με την οικογένεια

- Επικρατεί η αρνητική στάση του περιβάλλοντος όπου
- η συνοχή της οικογένειας δεν είναι σταθερή
- Η επικοινωνία μεταξύ των μελών δεν λειτουργεί

Σχέσεις των μελών και ρόλοι

Ενδοοικογενειακές σχέσεις που αναπτύσσονται

- Οι ποικίλες αλλά και περίπλοκες διαπροσωπικές σχέσεις
- Ενδοοικογενειακές σχέσεις
- Οποιαδήποτε μεταβολή στην οικογένεια

Επηρεάζουν το κάθε μέλος ατομικά και την ομάδα συνολικά. Οποιαδήποτε αλλαγή, έχει αντίκτυπο στην οικογενειακή συνοχή και θα αλλάξει τις ισορροπίες

Σχέσεις των μελών και ρόλοι

- Ο ρόλος που αναλαμβάνει κάθε μέλος συνδέεται με:
  - το χαρακτήρα του
  - την προσωπικότητά του
  - τις καταβολές του

- Οι ρόλοι είναι προσδιορισμένοι και ξεκάθαροι.
  - Μπλέκονται ανάλογα με τις σχέσεις που έχουν διαμορφωθεί και τα προβλήματα που δημιουργούνται

Σχέσεις των μελών και ρόλοι

Ο ρόλος του γονιού

- Συνειδητοποίηση
- Επικοινωνία και καλή σχέση των συζύγων
- Ανθρωπιά
- Υπομονή
- Γνώσεις
- Ευαισθησία

Η Οικογένεια

Που μεγαλώνει ένα παιδί με αναπηρία

- Βιώνει δύσκολες καταστάσεις
- Οι σχέσεις της μεταλλάσσονται σε άλλη μορφή
- Δεν ενσωματώνεται εύκολα στο περιβάλλον (σχολικό, κοινωνικό, εργασιακό)

Χαρακτηριστικές αντιδράσεις

- Άρνηση , Θυμός, Ενοχή, Αμφιθυμία
- Απορριπτικοί, εχθρικοί, καταστροφικοί
- Αδυναμία να δεχθούν τα αρνητικά τους συναισθήματα
- Απογοήτευση

Η ισορροπία της οικογένειας διαταράσσεται
σοβαρά

- Η αναπηρία **είναι** ένα γεγονός

- Η μειονεξία για την αναπηρία

κατασκευάζεται

αρχικά από την οικογένεια και το κοινωνικό περιβάλλον

Δυσκολίες που αντιμετωπίζει η οικογένεια

- • Τροποποίηση των οικογενειακών ισορροπιών και των σχέσεων.
- • Η αποδοχή του παιδιού στο στενό και ευρύτερο οικογενειακό περιβάλλον από την ημέρα της διάγνωσης.
- • Οι ματαιώσεις από τη συνεχή αναζήτηση ειδικών, οι οποίοι θα θεραπεύσουν το παιδί.
- • Η συμμετοχή στην εκπαίδευσή του παιδιού με παραπάνω χρόνο και κόπο από ότι χρειάζεται ένα άλλο παιδί.
- • Η αύξηση των εξόδων για μεγάλο χρονικό διάστημα (θεραπείες, εκπαίδευση, ειδικός εξοπλισμός).

Δυσκολίες που αντιμετωπίζει η οικογένεια

- Η κόπωση από τη συνεχή φροντίδα, την αναζήτηση κατάλληλων εκπαιδευτικών και θεραπευτικών πλαισίων, την αναζήτηση τοποθέτησης του σε κάποιο σχολείο ή εργασία.
- Η συνεχής προσπάθεια ενσωμάτωσής του παιδιού τους σε κάθε νέο κοινωνικό και οικογενειακό περιβάλλον, εκτός από τους χώρους εκπαίδευσης.
- Η παραίτηση από την προσωπική και συζυγική πολλές φορές ζωή τους.
- Η αγωνία για το μέλλον του παιδιού, όταν οι γονείς θα πεθάνουν

Πρώτη επαφή με την πραγματικότητα

Η πρώτη κραυγή βαθιά από την καρδιά μου, όταν έμαθα πως ποτέ δε θα γινόταν ένα κανονικό παιδί, ήταν η αρχέγονη κραυγή που βγάζουμε όλοι μας μπροστά στον αναπόφευκτο πόνο: «Γιατί να μου συμβεί εμένα;» Σ' αυτό δεν μπορούσε να υπάρξει καμιά απάντηση, όπως και δεν υπήρξε.

ΠΕΡΑ ΜΠΑΚ Το Παιδί Που Δεν Μεγάλωσε Ποτέ

Συναισθηματικά στάδια μέχρι την αποδοχή της διάγνωσης

1. Φάση Σοκ

Αποδιοργάνωση, δυσπιστία και σύγχυση. Μπορεί να διαρκέσει από λίγα λεπτά έως μερικές μέρες. Η πρωταρχική ανάγκη σε αυτό το στάδιο είναι συμπόνια και υποστήριξη, γιατί στην ουσία περίμεναν ένα φυσιολογικό μωρό.

2. Φάση Αντίδρασης

Εκφράζουν θλίψη, λύπη, απελπισία. Αντιμετωπίζουν με δυσπιστία τη διάγνωση, νοιώθουν την ανάγκη να μιλήσουν σε κάποιον που θα τους ακούσει με συμπάθεια και θα τους δώσει ειλικρινείς πληροφορίες.

Συναισθηματικά στάδια μέχρι την αποδοχή της διάγνωσης

3. Φάση προσαρμογής

Αρχίζουν οι διεργασίες για μια ρεαλιστική εκτίμηση της κατάστασης και θέλουν να μάθουν τι μπορούν να κάνουν. Έχουν ανάγκη ακριβών και αξιόπιστων πληροφοριών, για τρόπους αντιμετώπισης του παιδιού και προετοιμασίας για την καλύτερη ανάπτυξή του.

4. Φάση Προσανατολισμού

Αρχίζουν να αναζητούν βοήθεια και ενημέρωση και προγραμματίζουν το μέλλον. Σε αυτό το στάδιο χρειάζονται συστηματική βοήθεια και καθοδήγηση με την παροχή κατάλληλων υπηρεσιών.

Η στάση της μητέρας

- Ασκεί τη μεγαλύτερη επίδραση στο παιδί με αναπηρία
- Αν εκείνη αποδεχθεί το πρόβλημα με λογική και
- το αντιμετωπίσει με τον κατάλληλο τρόπο

Το ίδιο θα κάνουν και οι υπόλοιποι

Πώς είναι η ψυχική και φυσική υγεία των γονιών

- η δύσκολη συναισθηματική κατάσταση
- η καθημερινή και διαρκής φροντίδα
- η υποστήριξη του παιδιού

οδηγούν συχνά

➤ σε κατάθλιψη

Όλες οι οικογένειες χάνουν την ισορροπία;

- Οι οικογένειες που λειτούργησαν ενωμένες, πριν την εμφάνιση του παιδιού με αναπηρία, σε δύσκολες καταστάσεις
  - θα καταφέρουν και τώρα να ξεπεράσουν τις δυσκολίες που εμφανίζονται και να έλθουν πάλι σε μια ισορροπία
- με διαφορετικούς ρόλους βέβαια και πιο επιβαρημένες σχέσεις όμως περισσότερο δεμένες

Η συμπεριφορά του γονιού

- Ο γονέας έχει μεγάλη αντοχή, όμως
- η συναισθηματική κόπωση και ταλαιπωρία, μετατρέπεται σε επιθετικότητα.
- Επιθετικότητα προς τους δασκάλους, το σχολείο, το κράτος.
- Η αρνητική στάση που παίρνουν είναι αντίδραση στην λύπη και τον πόνο που έχουν νοιώσει μέχρι τώρα
- Αντιδρούν στα πιο επώδυνα κατά την κρίση τους γιατί δεν μπορούν να μην φροντίσουν το παιδί, δεν μπορούν να μην κάνει φυσιοθεραπεία, αλλά μπορούν να παραβλέψουν το σχολείο και να «φορτώσουν» στους δασκάλους λίγο από το φορτίο που έχουν.

Ανησυχία

- Για την ανατροφή του παιδιού τους.
- Τους βαραίνει η σκέψη ότι αυτό το παιδί δεν θα ικανοποιήσει ποτέ τις προσδοκίες και τα όνειρά τους.
- Αυξάνεται το άγχος τους
- Παρουσιάζουν προβλήματα υγείας
- Η συνεχόμενη περίοδο θλίψης για το παιδί που δεν έχουν δεν τους αφήνει να βιώσουν τις ικανοποιήσεις που μπορεί να τους δώσει **αυτό και η ζωή τώρα**

Πώς λειτουργούν οι σύζυγοι;

- Πιθανόν να έρθουν στην επιφάνεια προϋπάρχουσες συζυγικές συγκρούσεις.
- Υποστηρίζουν ο ένας τον άλλο σε μια δυνατή σχέση.
- Ο ένας σύζυγος καταφεύγει στην παθητικότητα και την απόσυρση αν η σχέση δεν είναι δυνατή
- Αλληλοκατηγορούνται
- Μπορεί να μεταθέσουν τις δυσκολίες στο παιδί
- Οδηγούνται στην αποξένωση

Αλλαγή ρόλων των συζύγων

- Η μητέρα μένει στο σπίτι και αναλαμβάνει την αντιμετώπιση των περισσότερων προβλημάτων
- Ο πατέρας, εργάζεται συνεχώς για να αντεπεξέλθουν στις ανάγκες και να εξασφαλίσει καλύτερη ποιότητα ζωής.
- Μειώνονται οι αντικειμενικές δυνατότητες επαφής και αλληλοκατανόησης των συζύγων
- Η απόσταση της οικογένειας από τον υπόλοιπο κόσμο, εκδηλώνεται σε κάθε στάδιο ανάπτυξης του παιδιού και φτάνουν στη κοινωνική απομόνωση
- Η συμβίωση είναι συμβατική

Είναι τόσο απογοητευτικές οι σχέσεις των συζύγων;

- για αρκετούς συζύγους, ισχύει ότι η αναπηρία ενδυναμώνει το γάμο, δεν τον βάζει σε κίνδυνο
- όταν υπάρχει η κατανόηση και βοήθεια μεταξύ των
- μπορούν να αντέξουν στις αντιξοότητες και στα προβλήματα που έρχονται
- η σχέση μεταξύ τους σταθεροποιείται και παραμένει αναλλοίωτη με το χρόνο

Τα συναισθήματα των γονέων

- Συγκεχυμένα και πολύ έντονα.
- Μπορεί να έχουν σχέση με το παιδί, με τους ίδιους, με την υπόλοιπη οικογένεια και με τη στάση της κοινωνίας.
- Συνήθως γνωρίζουν «σκαμπανεβάσματα» και κυρίως τις εποχές που τα παιδιά τους, θα μπορούσαν να έχουν ολοκληρώσει κάθε στάδιο εξέλιξης, όπως οι συνομήλικοί τους, τότε νοιώθουν έντονα θλίψη.
- Αναπτύσσουν δε διάφορες άμυνες, ανάλογα με την προσωπικότητά τους.

Υπάρχει επικοινωνία;

- Συνήθως η οικογένεια εστιάζεται πάνω στις ανάγκες του παιδιού,
- Οι συζυγικές σχέσεις και η φροντίδα των άλλων παιδιών παραμελούνται, ακόμη και ο ίδιος τους ο εαυτός.
- Στις περισσότερες περιπτώσεις η μητέρα, η οποία αισθάνεται ένοχη και υπεύθυνη για την κατάσταση του παιδιού, επωμίζεται εξ ολοκλήρου τη φροντίδα του,
- Ο πατέρας, αποσύρεται στην εργασία του, είτε γιατί θέλει να «δουλέψει» τα συναισθήματά του, είτε γιατί αισθάνεται πως δεν μπορεί να ανταποκριθεί στις ευθύνες.
- Ένα τέτοιο περιβάλλον όμως, μπορεί να λειτουργεί εις βάρος του παιδιού και κυρίως της κοινωνικής του ένταξης.

Τι γίνεται στην εφηβεία;

- Αναστατώνονται οι ισορροπίες ρόλων και διαπροσωπικών σχέσεων και περνούν μια περίοδο κρίσης
- συνδέονται με τις νέες διαστάσεις που προσλαμβάνουν τα προβλήματα τα οποία αντιμετωπίζουν και οφείλονται:
  - ⇒ στα πρακτικά προβλήματα που δημιουργεί η καθημερινή φροντίδα, η μετακίνηση, η ελλιπής ένταξη κλπ.
  - ⇒ στο γεγονός ότι οι περισσότερες παρεχόμενες υπηρεσίες αφορούν παιδιά και όχι ενήλικες.
  - ⇒ στο γεγονός ότι ο χρόνος δεν προσμετράται μόνον στην ηλικία του παιδιού αλλά και στην ηλικία των γονέων, που γερνούν καθώς το παιδί ενηλικιώνεται.

Και οι σχέσεις με τα αδέρφια;

- Οι διαφορές στην συμπεριφορά των παιδιών συνδέονται στενά με το πώς μεταχειρίζονται οι γονείς το κάθε παιδί.
- Εάν είναι υπερπροστατευτικοί προς το παιδί τότε το άλλο παιδί αισθάνεται ότι παραμελείται
- Η παραμέληση αυτή πολλές φορές δημιουργεί συναισθηματικό κενό στον αδελφό. Στην αρχή δεν μπορεί να καταλάβει γιατί γίνεται αυτό και αργότερα όταν βλέπει τριγύρω του ότι η οικογένειά του διαφέρει από τους άλλους συμμαθητές του αρχίζει να έχει ποικίλα συναισθήματα
- Παρατηρείται μερικές φορές να μην θέλουν να φέρουν τους φίλους τους στο σπίτι, γιατί αισθάνονται ντροπή. Κατηγορούν τον αδελφό τους για την αναστάτωση και την κούραση της οικογένειας, για το ότι δεν έχουν ομαλή κοινωνική ζωή κλπ

Υπάρχει και η άλλη πλευρά

- πολλές φορές τα αδέλφια συνεννοούνται καλύτερα μεταξύ τους παρά με τους γονείς. Νοιώθουν ότι καταλαβαίνουν καλύτερα τα προβλήματα του άλλου σε σχέση με τους γονείς.
- αντιμετωπίζουν καλύτερα συμπεριφορές που εκδηλώνονται από τρίτους και στην ενήλικη ζωή τους λειτουργούν υπεύθυνα.

Για την ισορροπία στις σχέσεις των αδελφών

Οι γονείς πρέπει

- να δίνουν λογικές ευθύνες σε αυτά για τη φροντίδα του αδελφού και να τα βοηθούν να αναπτύξουν στρατηγικές για να εξηγήσουν την αναπηρία του αδελφού τους στους φίλους τους, κάτι βέβαια που οι ίδιοι πρώτα έχουν καταφέρει να κάνουν
- να βάζουν κανόνες για όλη την οικογένεια, ακόμα και για το παιδί με αναπηρία. Να αντιμετωπίζουν ίσα όλα τα μέλη το κάθε ένα με τις δυνατότητές του, να μιλούν ανοιχτά για τα προβλήματα και να παίρνουν από κοινού αποφάσεις.
- **η οικογένεια να ζει με το ανάπηρο παιδί ή τον ενήλικα και όχι να ζει για αυτόν.**

Οι συγγενείς;

➤ είναι συνήθως απόντες

- Είτε για δεν γνωρίζουν το πρόβλημα
  - Είτε γιατί οι ίδιοι νοιώθουν αδυναμία να στηρίξουν την οικογένεια, νοιώθοντας τα ίδια συναισθήματα αποδοχής-απόρριψης της κατάστασης που νοιώθουν και οι γονείς.
- ## ➤ η στάση της απόρριψης δηλώνει άγνοια και φόβο
- ## ➤ Όταν αποφασίσουν να βοηθήσουν περιπλέκουν τα πράγματα
- γιατί αφενός δεν ξέρουν να βοηθήσουν και μερικές φορές δεν δέχονται να μάθουν.
  - γιατί δεν το θεωρούν δικό τους πρόβλημα και αφετέρου έχουν και εκείνοι σαν μια άλλη οικογένεια δικές τους στάσεις και αντιλήψεις διάφορες από αυτές της οικογένειας του παιδιού.

Λειτουργικά προβλήματα

- Δαπάνες για μεταφορικό μέσο, θεραπευτικό εξοπλισμό, θεραπείες κλπ
- Περιορισμένες οικονομικές δυνατότητες της οικογένειας λόγω πρακτικών προβλημάτων και αναγκών για την διαβίωση του ατόμου
- Οι διακοπές της οικογένειας προσαρμόζονται με βάση την προσβασιμότητα στο χώρο και την μετακίνηση τους.
- Διαρρύθμιση χώρου μέσα στο σπίτι για εύκολη πρόσβαση
- οι δυσκολίες μετακίνησης μέσα και έξω από το σπίτι
βασικός παράγοντας απομόνωσης του ατόμου και της οικογένειας.

Σχέσεις με το περιβάλλον

- -----«Με ενοχλούσε που τον έβλεπαν επίμονα χωρίς τουλάχιστον να με ρωτήσουν κάτι ώστε να μπορέσω να τους μιλήσω, να τους εξηγήσω ότι και αυτά τα παιδιά χαίρονται όταν τα χαϊδεύεις και σ' αυτά τα παιδιά αρέσει να τους χαμογελάς, χωρίς να τα βλέπεις επίμονα και βουβά», «δεν θέλω να σας κρύψω σε τι δύσκολη θέση βρισκόμουν. Δεν άπλωσα το χέρι μου να κρατήσω το παιδί μου, να το πάρω στην αγκαλιά μου, η επιθυμία που είχα κρυφά μέσα μου ήταν να κρυφτώ, να εξαφανιστώ, αν είναι δυνατόν»

Τσοκοπούλου Ιωάννα

Στάσεις σε σχέση με το περιβάλλον

- στη θέα της σωματικής αναπηρίας , σταματούν το βλέμμα τους λίγο παραπάνω.
- οι Παραολυμπιακοί αγώνες έδειξαν μια άλλη εικόνα αυτών των ανθρώπων που σε κανονικές συνθήκες δεν θα μπορούσε ο καθένας να γνωρίσει
- Έτσι η ματιά γεμάτη περιέργεια, λύπη, οίκτο, αποστροφή κάποιες φορές, σιγά σιγά μειώνεται. Είναι γεγονός πως όσο πιο πολλές φορές δει κανείς μια εικόνα μετά σχεδόν δεν τη προσέχει, γιατί τη συνηθίζει
- Οι γονείς όμως μέχρι αυτό να συμβεί, έχουν βιώσει την απόρριψη από τα βλέμματα των περαστικών, από τα βλέμματα των γειτόνων.

Στάσεις σε σχέση με το περιβάλλον

- ✓ Η στάση του κοινωνικού περιβάλλοντος εξαρτάται κατά ένα μεγάλο βαθμό και από **την ίδια την οικογένεια**
- ✓ Στην αλλαγή των στάσεων παίζει σημαντικό ρόλο η **εφευρετικότητα των γονέων και οι χειρισμοί τους.**
- ✓ όταν δημιουργούνται υποδομές στην κοινότητα, η επαφή με το κοινωνικό περιβάλλον γίνεται πιο εύκολα, η συχνή συνεύρεση και επικοινωνία δημιουργεί σχέσεις μέσα από τις οποίες **θα δημιουργηθούν αλληλεπιδράσεις** και σιγά σιγά αλλαγή των στάσεων και προκαταλήψεων.

Πηγαίνοντας σχολείο

Η οικογένεια αντιμετωπίζει ακόμα ένα στάδιο, όπου υπάρχουν θετικές και αρνητικές αλλαγές και προβλήματα

- Η μεταφορά του παιδιού καθημερινά με το αναπηρικό καρότσι, προϋποθέτει συνεχώς την απασχόληση του ενός γονέα .
- Ο χρόνος προετοιμασίας για το σχολείο
- Η επιλογή του σχολείου, (προσβάσιμο, κλπ)
- Η διαθεσιμότητα του γονιού πρέπει να υπάρχει συνεχώς για τη τουαλέτα και οποιαδήποτε αλλαγή στο πρόγραμμα του σχολείου
- **οι γονείς περνούν συνεχώς μια παρατεταμένη περίοδο εξάρτησης**

Τι αντιμετωπίζει ο γονιός

- την αρνητική στάση των άλλων παιδιών του σχολείου και των γονιών τους.
- την συναισθηματική κατάσταση του παιδιού τους, το οποίο θα νοιώσει ακόμα πιο έντονα την αναπηρία του μέσα στο σχολείο
- τις αντικειμενικές δυσκολίες που έχει η εκπαίδευσή του και που απορρέουν συνήθως από την κινητική του κατάσταση.
- την οικονομική επιβάρυνση για επιπλέον παιδαγωγική –φροντιστηριακή βοήθεια στο σπίτι, εκτός από τις θεραπείες που κάνει

Φορτωμένο πρόγραμμα

- Οι γονείς αν χρειάζεται να **παραμελήσουν** κάτι για να ξεκουραστεί το παιδί τους αυτό δεν θα είναι **ποτέ η θεραπεία**, αλλά κάτι πιο ανώδυνο.
- Στην περίπτωση που η νοημοσύνη του είναι πολύ καλή και δείχνει να αποδίδει στην εκπαίδευση, αυτό που σίγουρα παραμερίζουν είναι το διάβασμα.
- Η αγωνία τους να περπατήσει το παιδί τους όσο πιο γρήγορα γίνεται, τους οδηγεί σε **«υπερβολική δόση» θεραπειών**, μήπως και προλάβουν την μόνιμη αναπηρία, δικαιολογώντας στον εαυτό τους, «μυαλό έχει καλό θα τα καταφέρει με τα μαθήματα αργότερα».
- Αργότερα όμως, όταν η αναπηρία δεν έχει φύγει, το διάβασμα είναι πιο δύσκολο και ο χρόνος που έχασαν τα παιδιά, πολύ δύσκολα αναπληρώνεται.

Συναισθήματα- στάσεις

- ❖ οι απαιτήσεις των γονιών και οι προσδοκίες των ίδιων των παιδιών διαφέρουν και εξαρτώνται από το οικονομικό και πολιτιστικό επίπεδο της οικογένειας
- ❖ παραίτηση των γονέων από τον αγώνα για την εκπαίδευση του παιδιού τους
- ❖ απογοήτευση για την αναπηρία του
- ❖ αδυναμία να αντεπεξέλθουν οικονομικά

Η στάση που το παιδί αναπτύσσει

μπορεί να αποτελέσει είτε ανασταλτικό είτε επιβοηθητικό παράγοντα στην περαιτέρω κοινωνική συμμετοχή και ένταξή του, λειτουργώντας τόσο προς όφελός του εαυτού του, όσο και του κοινωνικού συνόλου.

Πώς παθητικότητα σε μια κατάσταση του γονέα επηρεάζει το παιδί του και πώς η αυτοπεποίθηση του παιδιού μετά από παρότρυνση βελτιώνει αυτή την κατάσταση, παρά την ιατρική διάγνωση.

- *«Σε ένα σχολείο, ο δάσκαλος και ο Φυσιοθεραπευτής προσπαθούσαν να βοηθήσουν ένα παραπληγικό παιδί να περπατήσει με ένα μόνο στήριγμα. Το παιδί έλεγε «Δεν μπορώ! Δεν μπορώ!» Τελικά ο δάσκαλος ρωτάει: «Σάλι, ποιος σου είπε ότι δεν μπορείς;» «Η μητέρα μου» απαντάει το κορίτσι. «Είπε ότι δεν μπορώ καθόλου να κινηθώ χωρίς το αναπηρικό μου καροτσάκι και να το πάρω απόφαση! Το ξέρει γιατί της το είπε ο γιατρός».*

Η Σάλι σήμερα περπατάει με ένα υποστήριγμα

Γιατί οι γονείς κατηγορούν;

- Συνήθως οι γονείς ζητούν τη συμπαράσταση των εκπαιδευτικών για να μπορέσουν να αντιμετωπίσουν προβλήματα που συμβαίνουν στο σχολείο
- Ταυτόχρονα συμβαίνει να τους κατηγορούν για την αντιμετώπιση που πιθανόν έχει το παιδί τους μέσα στην τάξη ή ακόμα και για την αξιολόγηση που κάνουν και για την οποία δεν συμφωνούν
- Στην ανάγκη τους να κατηγορήσουν κάποιον για αυτά που περνούν βρίσκουν εύκολη λύση τον δάσκαλο ή τον καθηγητή για να δώσουν εξήγηση γιατί δεν αποδίδουν όσο έπρεπε οι προσπάθειές τους.

Η ανάγκη στήριξης του παιδιού

- Οι συνθήκες είναι τέτοιες που το έργο των εκπαιδευτικών δεν είναι εύκολο.
- Η εκπαίδευση ενός παιδιού με σοβαρά κινητικά προβλήματα στο σχολείο δεν απαιτεί από τον εκπαιδευτικό μόνο την καθαυτό διδασκαλία, αλλά και την βοήθειά του στη συναισθηματική ισορροπία του παιδιού, την καθοδήγηση του γονέα να μπορεί να διαβάσει το παιδί του κ.α.
- Η απόρριψη των παιδιών από τους εκπαιδευτικούς τραυματίζει πολύ περισσότερο το παιδί παρά τον γονέα.

Ανάγκη εκπαίδευσης γονέων-εκπαιδευτικών

- ❖ Η ανάγκη συνεργασίας του γονιού και του εκπαιδευτικού είναι επιτακτική.
- ❖ Αν ο γονιός ακολουθεί τις κατευθύνσεις του εκπαιδευτικού και εκείνος με τη σειρά του κατανοήσει τις δυναμικές που υπάρχουν στην οικογένεια, το αποτέλεσμα θα είναι **μια ισορροπημένη σχέση μεταξύ τους, που θα βοηθήσει το παιδί να βελτιώνεται.**
  - ❖ Για να επιτευχθεί όμως αυτό χρειάζεται εκπαίδευση τόσο των εκπαιδευτικών όσο και των γονιών.
  - ❖ Έρευνες έχουν δείξει ότι εκπαιδευτικοί και γονείς που έχουν δεχτεί εκπαίδευση, έχουν διαφορετική συμπεριφορά από εκείνους που δεν έχουν εκπαιδευτεί γιατί **οι μεν γνωρίζουν, οι άλλοι όχι.**

Όταν τελειώνει το σχολείο

➤ «Και τώρα τι.....».

- νέος αγώνας που διαταράσσει τον συναισθηματικό τους κόσμο
- η συμμετοχή του ίδιου του νέου είναι πολύ πιο ενεργή, ο οποίος και παίρνει τις μεγαλύτερες απογοητεύσεις, κάνοντας τις μεγαλύτερες προσπάθειες

Γιατί ανησυχούν;

- ✓ Οι υπηρεσίες που μπορούν να δεχτούν σοβαρές κινητικές δυσκολίες ενηλίκων δεν είναι αρκετές.
- ✓ Ο γονείς έχουν πια μεγαλώσει. Το άγχος για την αποκατάσταση του παιδιού τους επανέρχεται, εκεί που για μερικά χρόνια είχε καταλαγιάσει.
- ✓ πιάζουν προς όλες τις κατευθύνσεις για να επιτευχθεί η αποκατάσταση, όποια και αν είναι αυτή

Αν δεν συνεχίσουν σε κέντρο κατάρτισης;

- Η επιλογή της συνέχισης σπουδών στην ανώτατη εκπαίδευση
  - δίνει στην οικογένεια και το παιδί ικανοποίηση, έχει όμως αρκετές δυσκολίες κυρίως πρακτικές – μετακίνηση, πρόσβαση, τουαλέτα κλπ.
  - Με την ένταξή τους σε σχολή αποδεικνύουν από τη μία πλευρά τις ικανότητές τους, από την άλλη δοκιμάζουν άλλη μια σειρά απογοητεύσεων και εξαρτήσεων.
- Οι περιπτώσεις των παιδιών που αναγκάζονται να παραμείνουν στο σπίτι, έστω και για ένα χρονικό διάστημα μέχρι να ενταχθούν σε κάποιο πλαίσιο, δεν είναι λίγες.
  - Η παρουσία του μεγάλου τώρα πια παιδιού περισσότερες ώρες μέσα στο σπίτι αναγκάζει την οικογένεια να αλλάξει και τον τρόπο ζωής της

Θα μπορούσαν να κάνουν κάτι;

- πριν τελειώσει το σχολείο να αρχίσει σιγά-σιγά η προετοιμασία των νέων με **επαγγελματικό προσανατολισμό**
- Με αυτό τον τρόπο η οικογένεια μπορεί να προετοιμαστεί, ακόμα και για την μόνιμη παραμονή του στο σπίτι.

Μετά το σχολείο.....

- Ένα νέο αρχίζει ταξίδι με μονοπάτια δύσβατα αλλά και ευκολοδιάβαστα.
- Σε αυτή τη διαδρομή θα φανεί η «δουλειά» των γονέων , και η προσωπικότητα που έχει αναπτύξει το άτομο με αναπηρία. Οι κόποι τους θα αποδώσουν τους καρπούς. Τα λάθη θα φανούν και ποτέ δεν είναι αργά να διορθωθούν
- Το σημαντικότερο σε αυτή τη φάση της ζωής τους είναι να αντιμετωπίζουν το παιδί τους ως ανεξάρτητο και ας εξαρτάται από αυτούς – άλλωστε πάντα θα έχει κάποιον να φροντίζει τα καθημερινά του προβλήματα, όσο και αν η τεχνολογία τον βοηθήσει να λειτουργεί αρκετά πράγματα μόνος του.
- Το τι θα επακολουθήσει εξαρτάται όχι μόνο από τους εξωτερικούς παράγοντες, αλλά και από την προσωπικότητα των μελών της οικογένειας τις στάσεις τους και τις αξίες τους

«Ανθρώπινη υπόσταση δεν σημαίνει απλώς να είσαι ένα πλάσμα ξεχασμένο και απρόσωπο, έρμαιο της ζωής που η ευθυμία του ή η μελαγχολία του εξαρτάται από αυτήν. Σημαίνει να αντικρίζεις το πεπρωμένο σου, όπως και τις τύχες της ανθρωπότητας κατά πρόσωπο, να είσαι μια ύπαρξη στέρεα. δηλαδή κάποιος που στέκεται στα πόδια του.....»

Το γεγονός πως καθοριζόμαστε από τους νόμους της ζωής, είναι μόνον η μια όψη της αλήθειας. Η άλλη είναι πως εμείς καθορίζουμε την ίδια μας την μοίρα»

Λουντβιχ Βινσβαγκερ

Σίγκμουντ Φρόυντ: Απομνημονεύματα μιας φιλίας.